



Warszawa, 23 kwietnia 2020 r.

Apel do Wójtów, Burmistrzów i Prezydentów Miast w sprawie udostępniania list wyborców

23 kwietnia Poczta Polska wystosowała do wójtów, burmistrzów i prezydentów miast wniosek o udostępnienie jej spisów wyborców. W naszej ocenie jest to działanie niezgodne z prawem, a adresaci żądania nie powinni go realizować.

Zgodnie z art. 51 ust. 5 Konstytucji RP zasady i tryb gromadzenia oraz udostępniania informacji określa ustawa. Oznacza to wyłączność ustawy jako podstawy prawnej do przekazywania przez organy administracji danych osobowych, w tym danych osobowych zawartych w spisie wyborców.

W swoim piśmie Poczta Polska powołuje się na art. 99 ustawy o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 w związku z decyzją Prezesa Rady Ministrów z 16 kwietnia 2020 r. Ta podstawa prawna nie może jednak, w świetle norm konstytucyjnych, być podstawą do przesłania Poczcie danych zawartych w spisach wyborców.

Art. 99 ustawy pozwala Poczcie Polskiej na żądanie danych zawartych w spisach będących w dyspozycji organu administracji publicznej (w tym wypadku: spisu wyborców), jeśli dane te są potrzebne:

- do realizacji zadań związanych z organizacją wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej bądź;
- w celu wykonania innych obowiązków nałożonych przez organy administracji rządowej.

Wobec faktu, że ustawa o szczególnych zasadach przeprowadzania wyborów powszechnych na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych w 2020 r. nie jest na dziś obowiązującym w Polsce prawem, Poczta Polska nie bierze na ten moment udziału w organizacji wyborów, a więc pierwsza ze wskazanych w art. 99 ustawy sytuacji nie ma miejsca.

Treść pisma wysłanego przez Poczty Polską (powołanie się na decyzję Premiera z 16 kwietnia 2020 r.) wskazuje, że zdaniem Poczty Polskiej zastosowanie znajdzie druga ze wskazanych w art. 99 ustawy podstaw przekazania danych. Podstawa ta wymaga – zgodnie z art. 51 ust. 5 Konstytucji RP – istnienia przepisów rangi ustawowej, które by regulowały te „obowiązki”. Innymi słowy, źródłem obowiązków nałożonych na Poczty Polską, które mogłyby uzasadniać dostęp do danych, musi być ustawa, a takiej ustawy nie ma. W szczególności, źródłem takiego obowiązku nie może być polecenie, o którym mowa w art. 11 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych. Przepisy regulujące zasady przetwarzania danych osobowych przez organy administracji publicznej muszą spełniać pewne cechy, od lat niezmiennie wskazywane w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego. Można w tym kontekście przytoczyć np. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 21 listopada 1995 r., K 12/95, opubl. OTK nr 2/1995, str. 132 – 133), zgodnie z którym:

*„Po pierwsze, ustawowe ograniczenie wolności może nastąpić tylko wówczas, gdy dopuszczone jest w sposób wyraźny w innych przepisach konstytucyjnych, bądź gdy konieczne jest zharmonizowanie tej wolności z innymi normami, zasadami lub wartościami konstytucyjnymi. Po drugie, ustawowe ograniczenia wolności wprowadzane być mogą tylko w niezbędnym zakresie. Ustawodawca może ingerować w sferę wolności obywatela tylko w razie konieczności i tylko w koniecznym wymiarze. Innymi słowy, konieczne zachowanie jest proporcji między stopniem ograniczenia wolności jednostki, a rangą chronionego interesu publicznego, czyli zakazana jest nadmierna ingerencja Państwa w swobodę działania jednostki. Po trzecie, ustawowe ograniczenia wolności traktowane być muszą w kategoriach wyjątków. Ich istnienie **zawsze musi wynikać z wyraźnie sformułowanych przepisów ustawowych** i nie może opierać się na domniemaniu. Po czwarte, ani poszczególne ograniczenia, ani ich suma, nie mogą naruszać istoty ograniczanego prawa czy wolności”.*

W sytuacji polecenia z art. 11 ustawy nie został w szczególności spełniony warunek istnienia wyraźnie sformułowanych przepisów ustawowych – „polecenie” ma charakter niezwykle ogólny, niesformalizowany i oparty na bardzo generalnym przepisie kompetencyjnym (G. Sibiga w: S. Wikariak, T. Żółciak, Dane lokalizacyjne osób na kwarantannie już trafiają do wojewodów. Część operatorów telefonii nie czeka na specustawę, Dziennik Gazeta Prawna z 16 kwietnia 2020 r.). Decyzja Premiera nie stanowi więc wystarczającej podstawy do żądania przez Poczta Polską danych osobowych, ani wystarczającej podstawy dla organów administracji publicznej do ich udostępnienia. W demokratycznym państwie prawa decyzje Prezesa Rady Ministrów nie są bowiem samodzielnym źródłem prawa i nie mogą dowolnie powierzać Poczcie Polskiej zadań wiążących się z przetwarzaniem danych osobowych obywateli i ingerencją w ich prywatność.

Naszym zdaniem udostępnienie Poczcie Polskiej danych osobowych zawartych w spisach wyborców stanowić będzie naruszenie art. 51 Konstytucji w związku z art. 7 Konstytucji, zgodnie z którym organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa. Potencjalne konsekwencje (m.in. finansowe i karne) takiego działania szerzej opisuje Fundacja - Krakowski Instytut Prawa Karnego w dostępnej on-line Opinii z 23 kwietnia 2020 r. w sprawie przekazywania spisów wyborców Poczcie Polskiej S.A. celem przeprowadzenia wyborów korespondencyjnych w stanie prawnym na dzień 23 kwietnia 2020 r.

W związku z tym apelujemy do wszystkich przedstawicieli administracji samorządowej o działanie zgodnie z obowiązującymi w Polsce przepisami, w szczególności zgodnie z Konstytucją i powstrzymanie się od przekazania Poczcie Polskiej danych zawartych w spisach wyborców.

Do wiadomości:

1. Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych